

*Кориневич А.**

РОЛЬ МІЖНАРОДНИХ НЕУРЯДОВИХ ОРГАНІЗАЦІЙ У МІЖНАРОДНОМУ ЕНЕРГЕТИЧНОМУ ПРАВІ

Енергетичні питання зараз знаходяться на порядку денному всього світового співтовариства. Багато заходів, що проводяться з метою захисту навколишнього середовища або досягнення домовленостей щодо іноземного інвестування у енергетичну галузь окремої держави проводяться за участю міжнародних неурядових організацій (далі – МНУО). Проте, незважаючи на важливий внесок МНУО у цю галузь, питання формального юридичного статусу таких організацій згідно із міжнародними енергетичними договорами залишається невизначеним.

На сьогодні немає жодної норми, яка б встановлювала правовий статус МНУО. За відсутності формального закріплення статусу МНУО найзручнішою формою участі МНУО у міжнародних процесах є обмежена участь у роботі міжнародних міжурядових організацій. Така участь засновується на положеннях окремих міжнародних угод та процесуальних правилах кожної окремої міжнародної міжурядової організації. Починаючи з 1990-их конференції ООН продемонстрували важливість участі у них МНУО.

Деякі міжнародні енергетичні договори системи ООН передбачають, що компетентній у певній галузі МНУО повинен надаватися статус спостерігача. Незважаючи на свою назву, статус спостерігача передбачає скоріше можливість приймати участь, ніж просто право спостерігати. Отримавши статус спостерігача, МНУО отримує право на постійній основі спостерігати за формальними та неформальними переговорами, надавати консультації та пропозиції сторонам. Згідно із положеннями багатьох міжнародних енергетичних договорів системи ООН, МНУО мають право на звернення під час сесії чи засідання.

Найяскравіше статус МНУО згідно із положеннями міжнародних енергетичних договорів системи ООН можна побачити на прикладі режиму зміни клімату. Саме цей режим підтверджує позицію ООН щодо активної ролі МНУО у роботі організації. Ще на конференції Ріо 1992 р. було відзначено, що існує потреба у залученні «основних груп» («major groups») громадянського суспільства (тобто, МНУО) з метою досягнення сталого розвитку. Прийняття двох юридично обов'язкових документів, – Рамкової конвенції ООН зі зміни клімату і Кіотського протоколу, – також підкреслило важливу роль МНУО. Саме ці договори є яскравою ілюстрацією того як МНУО впливають на правотворчий процес у енергетичній галузі.

Рамкова конвенція ООН зі зміни клімату встановлює межі співпраці між МНУО і державами-учасницями конвенції. Статус спостерігача передбачається Рамковою конвенцією ООН зі зміни клімату і Кіотським протоколом для МНУО, які є компетентними у питаннях, що регулюються конвенцією і протоколом. Дві головні інституції, утворені Кіотським протоколом, – Виконавча палата з механізму чистого розвитку і Керівний комітет з проєктів спільної імплементації, – є «відкритими для відвідання спостерігачів-учасників Рамкової конвенції зі зміни клімату, всіма акредитованими спостерігачами і акціонерами, якщо

* студент 6 курсу відділення «міжнародне право» Інституту міжнародних відносин Київського національного університету імені Тараса Шевченка

Науковий керівник: проф. Задорожній О.В.

не було вирішено інше». Можливість приймати участь як спостерігач, що передбачена Рамковою конвенцією ООН зі зміни клімату, зазвичай включає допуск до офіційних публічних сесій Конференції сторін та Допоміжних органів. Цей допуск може бути обмежений рішенням однієї третьої держав-учасниць, які присутні на сесії. Неформальні зустрічі також можуть бути відкриті для МНУО із статусом спостерігачів до тих пір, доки такі неформальні зустрічі є публічними. На практиці, неформальні зустрічі зазвичай є закритими для спостерігачів. Саме через це такі неформальні зустрічі нерідко піддаються критиці на підставі того, що урядові делегації держав-учасниць Рамкової конвенції не хочуть бути підконтрольними МНУО.

Незважаючи на суттєвий успіх міжнародних енергетичних договорів системи ООН у справі встановлення правового статусу МНУО, на сьогодні існують різні правові режими відносин із МНУО. Не дивлячись на те, що міжнародні енергетичні договори не надто акцентують увагу на ролі та статусі МНУО, вважається, що ця ситуація зміниться у майбутньому. Безпека поставок енергоресурсів знаходиться в центрі концепції сталого розвитку. Як концепція, сталий розвиток передбачає узгодженість між урядами держав. МНУО відіграють ключову роль у досягненні такої узгодженості і це повинно бути відображено у чітко визначеному правовому статусі МНУО у багатьох міжнародних інституціях енергетичного, економічного, соціального спрямування. Розширення процесуальних гарантій участі МНУО значно підвищить ефективність процесів усередині цих інституцій.